

Анализ на фитосанитарния риск от приоритетни вредители по растенията - *Anoplophora glabripennis* и *Bactrocera dorsalis*, включени в Регламент (ЕС) 2019/1702 на Комисията от 1 август 2019 г.

Н. Спасов и Т. Величкова
Център за оценка на риска по хранителната верига

Въведение: Европейската комисия публикува в края на 2019 г., списък с 20 регулирани карантинни вредители, които са класифицирани от панела по здраве на растенията към Европейския орган по безопасност на храните като „приоритетни вредители“ и представляват най-сериозна икономическа, екологична и социална заплаха за страните от Европейския съюз (ЕС).

След влизане в сила на Регламент (ЕС) 2019/1702*, Центърът за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) започна да изготвя анализи на фитосанитарния риск за тези приоритетни вредители, като до този момент на сайта на ЦОРХВ са публикувани 8 анализа за вредителите *Spodoptera frugiperda*, *Aromia bungii*, *Popillia japonica*, *Spodoptera litura*, *Anoplophora chinensis*, *Agrilus planipennis*, *Anoplophora glabripennis* и *Bactrocera dorsalis*. В настоящият постер са представени последните два вредителя, като към този момент тези вредители не присъстват на територията на България, но евентуалното им навлизане, установяване и разпространение би довело до икономически и екологични последици.

*Делегиран регламент (ЕС) 2019/1702 на Комисията от 1 август 2019 година за допълнение на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета посредством установяване на списък на приоритетните вредители

***Anoplophora glabripennis* (азиатски сечко)**

Разпространение към 20.04.2026 г., Европейската и средиземноморска организация за растителна защита (EPPO): Азия, Северна Америка и Европа (Австрия, Германия, Италия, Франция и Швейцария).

Anoplophora glabripennis е полифаг с широк кръг растения гостоприемници в градска и горска среда.

Основните му растения гостоприемници в Европа са видовете от род явор (полски клен – *A. campestre*, ясенолистен явор – *A. negundo*, шестил – *A. platanoides*, обикновен явор – *A. pseudoplatanus*, сребрист явор – *A. saccharinum*), род елша (*Alnus*), бреза (*Betula pendula*), род топола (*Populus*), род върба (*Salix*) и бряст (*Ulmus*).

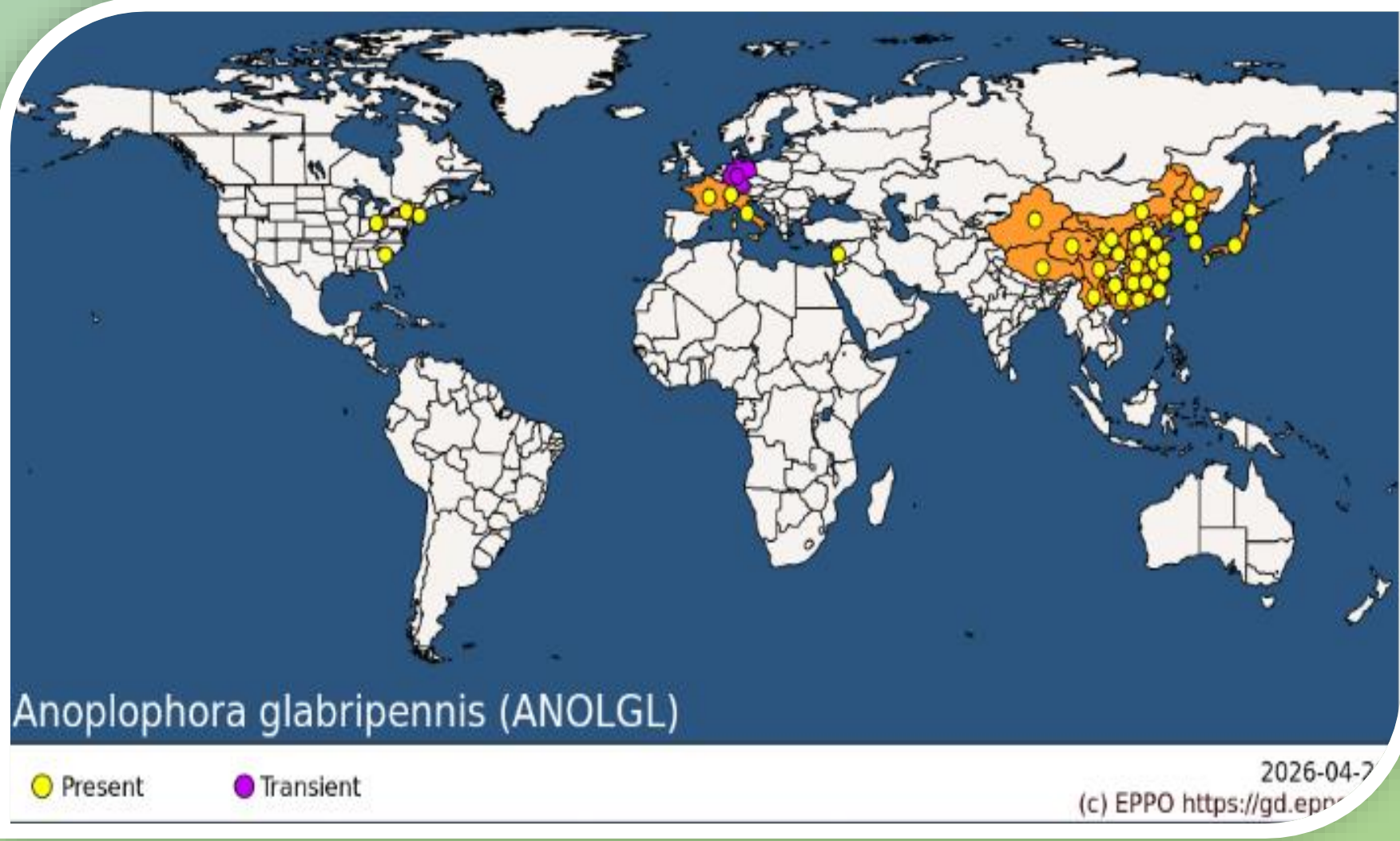
Повредите от *A. glabripennis* се дължат главно на храненето на ларвите в дървесината (галерии), а симптомите обикновено се откриват от 1,5 метра от земята до средата на короната на дървото (изходни отвори с диаметър около 10 – 15 мм). Възрастните индивиди увреждат листата, дръжките, кората на младите клони (на възраст 1–3 години) и леторастите.

Евентуалното установяване и разпространение на *A. glabripennis* в България може да окаже негативно екологично въздействие чрез нарушаване на биологичното разнообразие в градските пейзажи, вследствие на унищожаване на нападнати дървета. Установяването и разпространението на неприятеля ще окаже отражение като цяло на българското горско стопанство. Себестойността на продукцията (добив на дървен материал) ще се повиши, поради, предприемане и прилагане на профилактични и фитосанитарни мерки в горите, парковете и крайградските райони.

На база оценките за вероятността от навлизане и установяване, както и за степента на разпространение и въздействие, фитосанитарният риск за България от неприятеля *A. glabripennis* се определя като среден.

Оценка на риска от вредителя за България	Висок риск	Среден риск	Нисък риск
Наличие на вредителя в ЕС		✓	
Пътища за навлизане		✓	
Климатични условия за установяване	✓		
Наличие на растения гостоприемници	✓		
Разпространение след установяване		✓	
Развитие след установяване			✓
Икономическо въздействие		✓	

***Bactrocera dorsalis* (ориенталска плодова муха)**

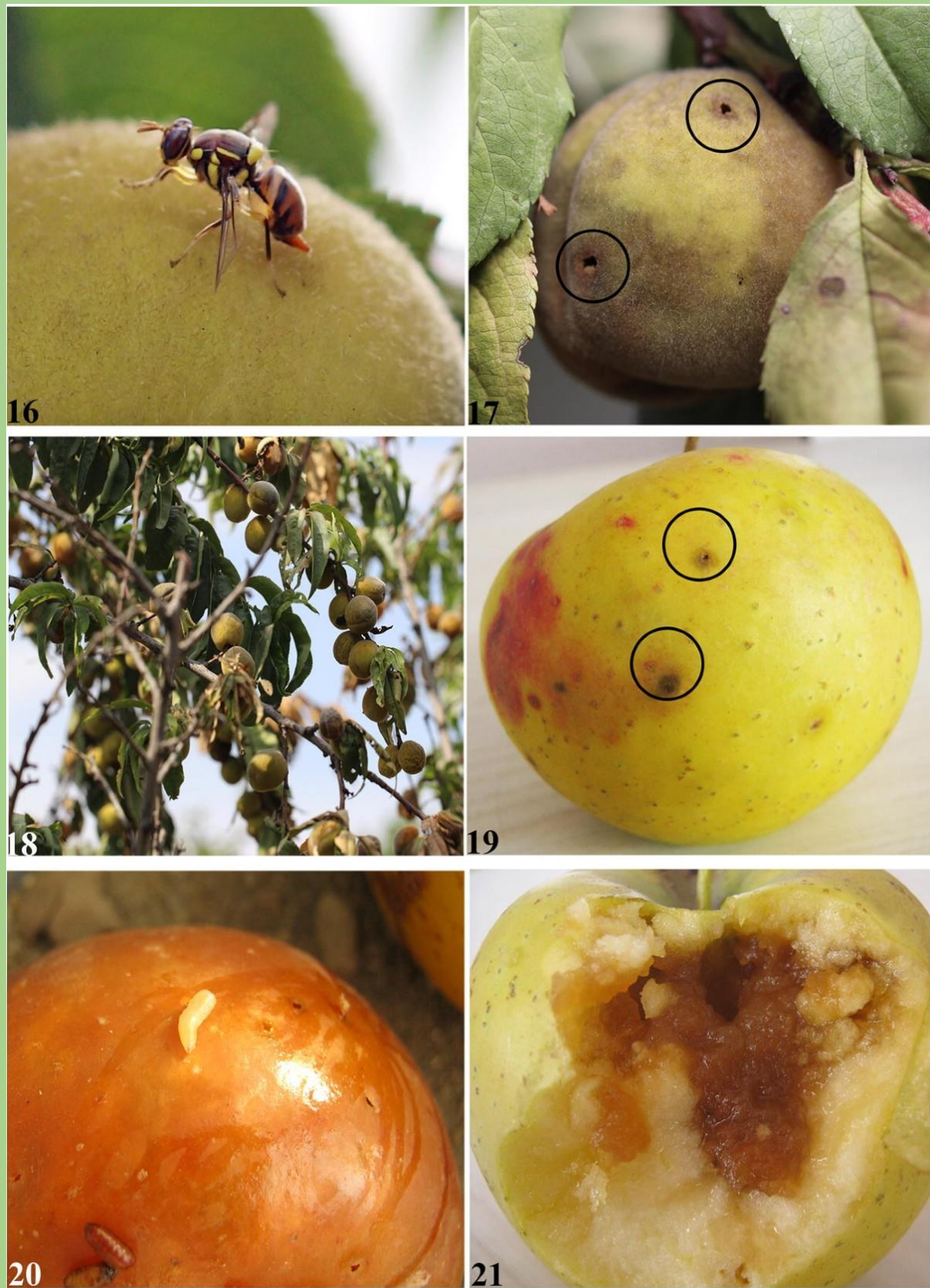
Разпространение към 20.04.2026 г., (EPPO): Азия, Африка, Северна Америка, Океания и Европа (Франция, Италия, Словакия и Австрия).

Bactrocera dorsalis е полифаг, който може да нанесе повреди по голям брой гостоприемници. Към момента не е възможно да се определи точният диапазон на гостоприемниците, тъй като видът може лесно да бъде объркан със сродни видове. Представителите на видовия комплекс *B. dorsalis* атакуват над 270 растителни вида.

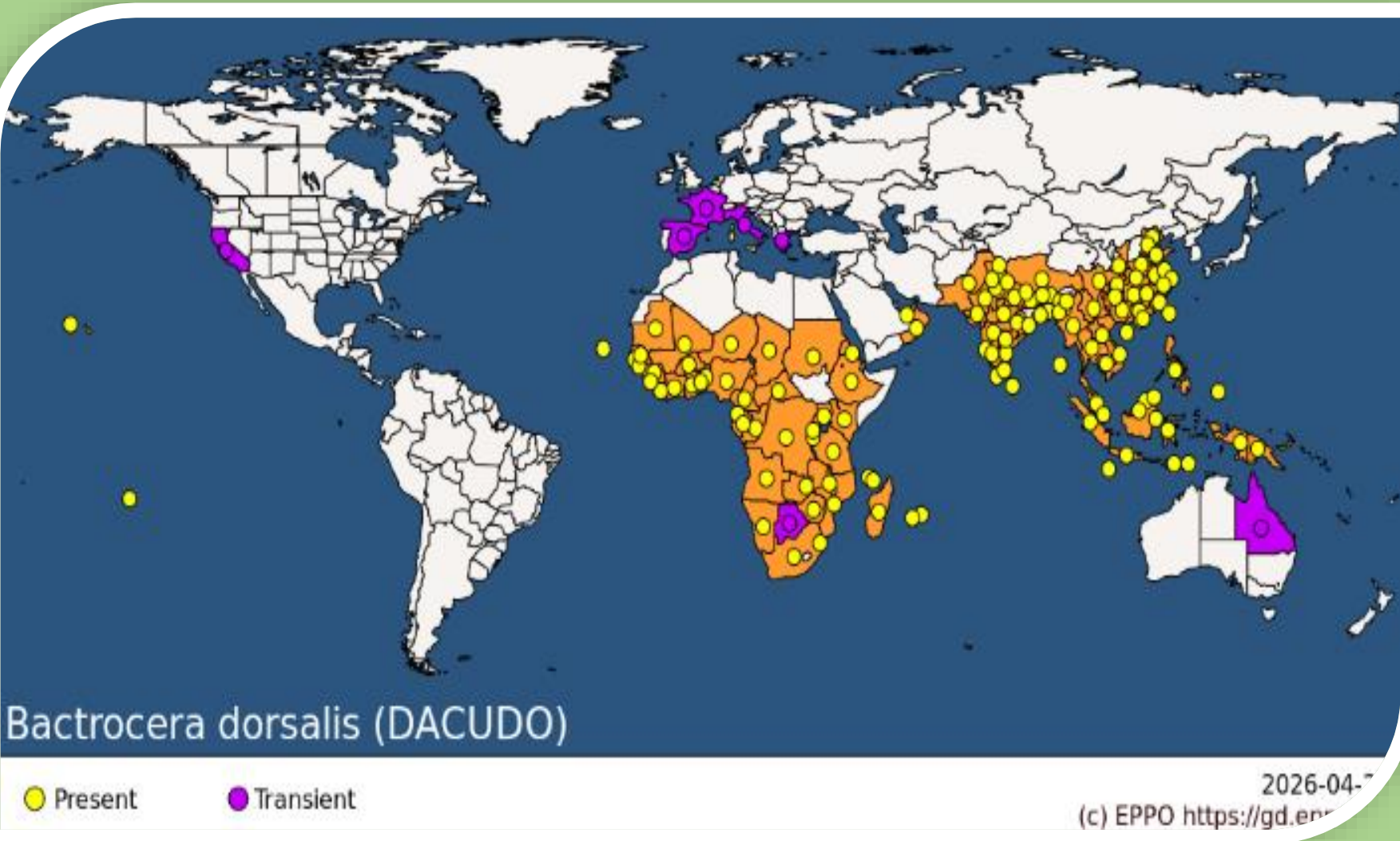
Основните растения гостоприемници в Европа са: представители от род пипер (*Capsicum* spp.), цитрус (*Citrus* spp.), пъпеш (*Cucumis melo*), краставица (*Cucumis sativus*), домати (*Solanum lycopersicum*), ябълка (*Malus domestica*), вишна (*Prunus avium*), слива (*P. domestica*), праскова (*P. persica*) и патладжан (*Solanum melongena*).

Повреди: Вреда нанасят възрастните мухи и ларвите. Женските причиняват щети по плодовете, като увреждат кората на плода с яйцеполагалото си по време на яйцеснасяне. Ларвите нанасят щети при храненето си вътре в плода, като повреждат месестата част на плода и го замърсват с екскременти. Повредените плодове се развалят доста бързо, загиват и окапват.

На база оценките за вероятността от навлизане и установяване, както и за степента на разпространение и въздействие, фитосанитарният риск за България от неприятеля *Bactrocera dorsalis* се определя от нисък до среден, и то в ограничени райони на страната с преходно-континентален климат със средиземноморско влияние.

Оценка на риска от вредителя за България	Висок риск	Среден риск	Нисък риск
Наличие на вредителя в ЕС			✓
Пътища за навлизане		✓	
Климатични условия за установяване			✓
Наличие на растения гостоприемници		✓	
Разпространение след установяване		✓	
Развитие след установяване			✓
Икономическо въздействие		✓	

Източници: *Anoplophora glabripennis*, *Bactrocera dorsalis* – <https://corhv.government.bg/>

Снимков материал: *Anoplophora glabripennis* – <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/full/10.1079/cabicompndium.5557>; <https://gd.eppo.int/taxon/ANOLGL/distribution>; <https://gd.eppo.int/taxon/ANOLGL/photos>
Bactrocera dorsalis – <https://www.gbif.org/occurrence/5140517394>; <https://gd.eppo.int/taxon/DACUDO/distribution>; <https://link.springer.com/article/10.1007/s42690-019-00083-w>